

Vuonna 2009 vietettiin Puolan ja Suomen välisten diplomaattisuhteiden solmimisen 90-vuotispäivää. Diplomaattisuhteet solmittiin 8.3.1919 eli neljä kuukautta sen jälkeen, kun Puola oli 11.11.1918 saanut itsenäisyytensä takaisin. Suomen ensimmäisenä lähettiläänä Puolassa toimi eversti Karl Walter Boris Gyllenbögel. Puolan Suomen lähettilääksi nimitettiin Tytus Filipowicz.

90 vuotta Puolan ja Suomen diplomaattisia suhteita

Polonia Restituta -ritarikunnan suurristi, jonka Boris Gyllenbögel sain Puolan hallitukselta vuonna 1921.

Kahdenvälisen kauppasuhteiden historiassa kiintoisa yksityiskohta on, että toukokuussa 1920 Puola pyysi virallisesti Suomea myymään hevosia, joilla siihen aikaan oli suuri sotilaallinen merkitys.

13.3.1922 Suomen, Latvian, Viron ja Puolan ulkoasiainministerit tai valtuutetut edustajat allekirjoittivat Puolan aloitteesta Varsovassa sopimuksen rauhanneuvottelujen käynnistämisestä Venäjän kanssa. Puola ja Suomi kävivät neuvotteluja myös kahdenvälisestä sotilassopimuksesta tarkoituksenaan solmia yhteinen sopimus Venäjän kanssa. Suomen pyynnöstä Puola lisäksi tuki Kansainliitossa Ahvenanmaan itsehallintoa.

Vuonna 1932 avattiin Puolan kunniakonsulaatit Tampereella ja Viipurissa ja kunniakonsuleiksi nimitettiin Armas Nikander ja Robert Edgren. Maaliskuussa 1939 Hugo Helander otti vastaan kunniakonsulin tehtävät Turussa ja Ahvenanmaalla.

Puolan ja Suomen väliset diplomaattisuhteet katkaistiin 24.6.1941, vaikka Suomi oli 1.9.1939 sitoutunut pysymään liittoutumattomana Puolan ja Saksan välisessä sodassa. Suomi torjui pitkään Saksan painostuksen, mutta natsi-Saksan hyökkäys Neuvostoliittoon 22.6.1941 synnytti Euroopassa uuden tilanteen.

Puolan ja Suomen väliset diplomaattisuhteet solmittiin uudelleen toisen maailmansodan päättyttyä. Suomen uusi Varsovan lähettiläs Eero Järnefelt esitti valtuuskirjana 23.10.1945. Puolan Suomen lähettilääksi nimitettiin 31.1.1946 Stefan Szumowski.

Sodan jälkeisinä vuosina tärkeimmäksi tehtäväksi Puolan ja Suomen välisissä suhteissa nousi kaupallisen yhteistyön kehittäminen. 5.7.1946 allekirjoitettiin 1,7 miljoonan Yhdysvaltain dollarin arvoisen kauppasopimus. Suomi sitoutui toimittamaan Puolalle 1 400 hevosta, puuraaka-aineita, paperia ja suomalaistaloiksi kutsuttuja puutaloja. Varsovan Ujazdówin puiston vieressä sijaitsevissa taloissa asutaan edelleenkin. Puola puolestaan tarjosi Suomelle kivihiihtä, suolaa ja sinkkiä.

Nykyisin Puolan ja Suomen välisen kauppavaihdon arvo on noin miljardi euroa. Kaupan päätuoteryhmiä ovat koneet ja laitteet sekä sähkötuotteet. Puola vie Suomeen myös metallin perustuotteita, mineraalituotteita ja elintarvikkeita ja ostaa suomalaisia puuraaka-aineita paperiteollisuutensa tarpeisiin.

Vuonna 1989 Euroopassa tapahtuneet muutokset ja molempien maiden jäsenyys Euroopan unionissa ovat lähentäneet Suomen ja Puolan välistä yhteistyötä paitsi politiikan ja talouden saralla, myös edesauttaneet vireiden tiede- ja kulttuurisuhteiden kehittymistä. Myös matkailu kehittyi voimakkaasti, mikä kertoo puolalaisten ja suomalaisten halusta tutustua paremmin toisiinsa.

Aatteet, jotka 1900-luvun alussa olivat poliitikkojen ja diplomaattien johtajatuksena - pyrkimykset turvata Puolan ja Suomen sekä kansainvälisen yhteisön hyvinvointi - pysyvät muuttumattomina ja ovat ajankohtaisia tänäkin päivänä.

Teksti: Joanna Hofman
Suurlähettiläs

Ensimmäinen Varsovan lähettiläämme Boris Gyllenbögel oli läpi elämänsä aktiivinen Puolan ystävä.

Boris Gyllenbögel – Suomen ensimmäinen lähetti Puolassa

Suomen hallitus tunnusti Puolan itsenäisyyden maaliskuussa 1919. Kauhajoella syntynyt vallesmannin poika, yleisesikuntaeversti Karl Valter Boris Gyllenbögel (1884-1948) oli Suomen ensimmäinen edustaja uudelleen itsenäistyneessä Puolassa.

Boris Gyllenbögel oli Haminan kadettikoulun, Pietarin tykistöopiston ja sotaakatemian kasvatti, joka solahi diplomaattituralle, kun nuori valtio tarvitsi päteviä edustajia ulkomaille. Ennen nimitystään hän oli palvellut mm. Nikolai II:n esikuntaupseerina sekä toiminut Liettuassa ja Latviassa sotilaallisissa tehtävissä.

Tuoreen diplomaatin ensiaskeleet asemapaikkaan ja ylipäänsä pääsy sinne oli vaikeuksien takana. Matkatoimistotkaan eivät tarkalleen tieneet, miten maahan pääsisi. Berliinin rautatieasemalla ”mistään Puolasta ja sellaisen maan mahdollisesta rajasta virkailijat eivät voineet tai eivät tahtoneet sanoa mitään”.

Vaivoin Varsovaan selviytyneen Gyllenbögelin ensimmäinen tehtävä oli hankkia toimitilat. Onnellisten sattumien kautta ne järjestyivätkin legendaarisesta Bristol-hotellista. Mannerheimin Varsovan-kodin esineistöä hakemaan tulleilta suomalaisilta liikemiehiltä vapautui kaksi huonetta, jotka tosin olivat kylmillään hiilipulan vuoksi.

Tiivistä puolan opiskelua

Aloittaessaan Puolan komennuksensa vt. asiainhoitajana syksyllä 1919 Boris Gyllenbögel pian ymmärsi, että oppiakseen tuntemaan Puolaa paremmin hänen olisi opeteltava maan kieli. Niinpä hän tilasi puolen tusinaa puolalaisia päivälehtiä, osti puolan kielen oppikirjoja ja paneutui kieliopintoihin muutaman kuukauden ajan päivittäin aamuin kello kuudesta kymmeneen.

Kun Gyllenbögel 14.6.1920 jätti valtuuskirjansa Suomen tasavallan erikoislähettiläänä ja täysinvaltuutettuna ministerinä, hän tiiviin kielenopiskelun ja innostuneen otteensa ansiosta piti puheensa Puolan valtionpäämiehelle, valtionhoitaja Józef Piłsudskille puolaksi. Aiemmin keväällä 1920 Piłsudski oli kutsunut Gyllenbögelin ainoana ulkomaisena diplomaattina tutustumaan Puolan ja Neuvosto-Venäjän välisen sodan rintamatilanteeseen päämajansa Volhyniassa. Gyllenbögelin ja Piłsudskin lämpimistä väleistä kehittyi pitkäaikainen henkilökohtainen ystävyys.

Gyllenbögel kotoutui nopeasti uuteen asemapaikkaansa ja verkostoitui paikallisten kanssa. Hän ystävystyi Puolan parlamentin jäsenten kanssa. Tavaksi tulikin kokoontua vapaamuotoisesti torstaisin syömään puolaista lehmänmahakeittoa - flakeja - Gyllen-

bögelin virka-asuntoon. Keskustelut käytiin puolaksi. Kielitaitonsa ansiosta Gyllenbögel pysyi ajan tasalla maan tapahtumista, mistä hänen ulkomaiset, kieltä taitamattomat virkatoverinsa olivat katkeria. Boris Gyllenbögel oli kielitaitoinen muutenkin, hän puhui sujuvasti ruotsia, saksaa, ranskaa, englantia ja venäjää. 1900-luvun alussa hyvä englannin kielen taito oli harvinaista.

Myöhemmin Gyllenbögel hyödynsi erinomaista kielitaitoaan toimiessaan Helsingin Suomalaisen Yksityislyseon, nykyisen Espoonlahden lukion, pitkäaikaisena rehtorina ja opettaessaan siellä kieliä. Koulun lempinimi Jylla juontuu Gyllenbögelin nimestä.

Aikansa kosmopoliitti

Boris Gyllenbögel oli kosmopoliitti, jolle työtehtävät tarjosivat paitsi keskeisen näköalapaikan myös haasteellisen toimintaympäristön, koska ajat olivat levottomat ja poliittinen käymistila asetti omat vaatimuksensa. Gyllenbögelille Venäjä, Baltia ja Puola ympäristöineen oli todellista lähialuetta, ja hän lukeutuikin 1900-luvun alun suomalaisiin poliittisiin ja kulttuuripiireihin, joissa Puolan tuntemus oli korkealla tasolla. Tausansa ansiosta Gyllenbögelillä oli perusteita tarkastella Puolan asioita globaalisti laajemmasta näkökulmasta.

Vanhan aatellisuvun vesa Gyllenbögel oli ihmisenä peloton, suoraselkäinen ja kunnianhimoinen. Opintonsa hän päätti parhain mahdollisin arvosanoin, mikä ilmentää hänen pyrkimystään olla aina ensimmäisten joukossa. Karhun voimat omannut 190-senttinen ja tukeva Gyllenbögel oli juureva pohjalainen, joka ei pitänyt turhasta tärkeilystä.

Vuonna 1921 Boris Gyllenbögel siirtyi Moskovaan Suomen ensimmäiseksi lähetti-lääksi. Myöhemmin hänet tunnettiin kotimaassa Puolan asioista kirjoittelevana asian tuntijana. Gyllenbögelin Puola-yhteydet säilyivät hänen elämänsä loppuun asti.

Teksti: Päivi Erola

Kuvat: Gyllenbögelin kotialbumista

Pääkonsuli Gaius Gyllenbögel esittelemässä isoisänsä liittyviä esineitä Puolan ja Suomen välisten diplomaattisuhteiden solmimisen 90-vuotisjuhlalilaisuudessa.

Eversti Boris Gyllenbögelin ennen I maailmansotaa käyttämän sotilasvirkapuvun lakki.

Lähteet:

Gaius Gyllenbögel, Indonesian kunniapääkonsuli Suomessa ja konsulikunnan vanhin eli *doyen*, Boris Gyllenbögelin vanhin lapsenlapsi, Helsingin Suomi-Puola Yhdistyksen jäsen

Gyllenbögel, Boris: Sotilaana ja diplomaattina Itä-Euroopassa. Entisen Moskovan lähettilään muistelmia. Tammi, 1946

Suomen Puolan suurlähetystön verkkosivut www.finland.pl